GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACŢIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA:
BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România şi străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ XLVIII.

SĖ PRENUMERĂ:
la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

№ 159. | Joi, 18 (30) Iuliu. | 1885.

Braşovŭ, 17 (29) Iuliu 1885.

Trecură mai multe ḍile de când s'a publicatŭ ordonanţa-modelŭ a ministrului de culte şi de instrucţiune dela 13 Iuliu a. c. privitóre la învĕţătorii românĭ dela scólele confesionale greco-catolice şi greco-orientale. Nimenĭ nu póte negá fatala importanţă a acestui nou esemplarŭ din bogata colecţiune de ordonanţe a d-lui Trefort, prin care ni se atacă dreptulŭ de jurisdicţiune asupra scólelorŭ nóstre, ce e garantatŭ prin legile astăḍĭ în vigóre.

Cu tóte aceste advocaţii bisericei, cei plătiţĭ ca şi cei neplătiţĭ, tacŭ. Nimenĭ nu-şĭ redică glasulŭ în apĕrarea autonomiei bisericescĭ din nou ameninţate. Nu scimŭ nimicŭ despre părerile ce domnescŭ în cercurile nóstre bisericescĭ superióre asupra ordonanţei memorate a d-lui Trefort şi despre atitudinea ce suntŭ decise a-o observa faţă cu ea. C'unŭ cuvêntŭ în sferele superióre bisericescĭ domnesce o liniste, care deşteptă îngrijirile nóstre.

Orĭ dóră prelaţii noştri găsescŭ nevinovată ordonanţa ministrului Trefort, găsescŭ ei că dreptate au foile maghiare, când susţinŭ, că „corectŭ şi legalŭ“ a procedatŭ ministrulŭ şi că n'avemŭ a ne teme de nimicirea autonomiei nóstre?

Nu scimŭ nimicŭ, n'amŭ auḍitŭ nimicŭ. Póte că tocmai în aceste momente înalţii funcţionarĭ ai bisericei părăsindŭ locurile de recreare unde s'au fostŭ retrasŭ, se află întrunitĭ la Blaşiu şi la Sibiiu şi ţinŭ sfatŭ mare, că ce şi cum se rĕspundă ministrului Trefort.

Casulŭ e destulŭ de gravŭ şi aşteptămŭ cu încordare sĕ vedemŭ ce paşĭ vorŭ întreprinde autorităţile nóstre bisericeşcĭ pentru apĕrarea drepturilorŭ lorŭ. Şi până atuncĭ însĕ ne simţimŭ datorĭ de-a esamina acestŭ casŭ puţinŭ mai de aprópe şi de a cercetá décă motivată şi legală este ordonanţa dela 13 Iuliu a ministrului Trefort.

Cetitorii noştri cunoscŭ cuprinsulŭ noului ordinŭ ministerialŭ. Printr'ênsulŭ se interḍice autorităţilorŭ nóstre bisericeşcĭ de a mai destitui vr'unŭ învĕţătorŭ dela scólele poporale confesionale fără aprobarea prealabilă a ministrului.

Până acum acéstă aprobare nu era de lipsă, autorităţile nóstre bisericeşcĭ numiau şi destituiau învĕţătorii conformŭ legei şi normativelorŭ lorŭ, în modŭ de sine stătătorŭ. De acum li se restringe acestŭ dreptŭ sub cuvêntŭ, că s'au întêmplatŭ unele casurĭ ca sĕ fie destituiţĭ învĕţătorĭ fără motive legale şi „că asemenĭ casurĭ trebue să se evite şi dreptulŭ de inspecţiune supremă trebue sĕ fiă apĕratŭ în deplină mĕsură.“

Câtŭ pentru pretinsele casurĭ de nemotivată destituire noi nu le cunóscemŭ şi consistoriele nóstre vorŭ fi negreşitŭ în posiţiune d'a ne informá mai de aprópe despre aceste casurĭ, căcĭ ministrulŭ nu spune nimicŭ în ordonanţa sa. Ceea ce nu putemŭ nicĭdecum înţelege este straniă împrejurare, că ministrulŭ fără a fi încercatŭ mai înainte de a îndreptá abusurile, ce ḍice că arŭ fi comisŭ la destituirea unorŭ învĕţătorĭ, se folosesce de câteva casurĭ spre a introduce o nouă pracsă, contrariă spiritului şi literei legei care supune scólele confesiunale jurisdicţiunei şi inspecţiunei consistorielorŭ şi a sinódelorŭ nóstre.

Ceea ce privesce „apĕrarea dreptului de supremă inspecţiune,“ marginile până unde are sĕ mérgă acésta apĕrare suntŭ indicate destulŭ de clarŭ în articolulŭ de lege XXXVIII din 1868 privitorŭ la instrucţiunea publică în scólele poporale.

Dér d-lŭ Trefort are nisce idei fórte ciudate despre „supravegherea statului“ şi cumcă aceste idei nu încapŭ nicĭdecum în cadrulŭ strîmtŭ alŭ legei vomŭ arĕta în numĕrulŭ viitorŭ.

—o—

Bugetulŭ Ungariei pe 1886.

Din Pesta i se scrie ḍiarului „Neue Freie Presse:“

»In sĕptĕmâna viitóre începŭ conferenţele miniştrilorŭ pentru stabilirea definitivă a bugetului statului pe anulŭ 1886. După svonurile rĕspândite până acum, contele Szápáry va avé *sĕ pórte* amară luptă pentru a reduce cererile colegilorŭ sĕi la o mĕsură care sĕ se pótă împĕca cu finanţele ţĕrii. Ca de obiceiu şi de astădată ministrulŭ de comunicaţiune are cele mai însemnate pretensiunĭ. Cu tóte că nu e nicĭ unŭ proectŭ mai mare pentru a crea căi ferate, totuşĭ se vorŭ propune pentru clădirĭ de întregire şi *reparare* pe căile ungare, nicĭ mai multŭ nicĭ mai puţinŭ, decâtŭ 14 milióne. Putemŭ aştepta cu încordare. a sci, cum va întêmpina ministrulŭ de finanţe acésta esorbitantă cerere. Pentru regularea Dunărei la Gönjö se vorŭ cere pe anulŭ viitorŭ trei milióne ér în acéstă privire se va aduce în dietă şi unŭ proectŭ. De aicĭ amŭ puté conchide, că regularea Porţilorŭ de ferŭ — ce *constitue* o îndatorire internaţională a monarchiei — va trebui sĕ încépă; totuşĭ e bine sĕ fimŭ *scepticĭ* faţă cu aită scire, căcĭ anunţarea acestui proectŭ face asupra celorŭ ce cunoscŭ mai de aprópe împrejurările impresiunea, că elŭ va fi adusŭ séu ca sĕ nu fiă desbătutŭ îndată séu că sĕ fiă esecutatŭ numai mai târḍiu, acésta pentru *a îndestuli în aparenţă anumite presiunĭ.* Pentru regularea Porţilorŭ de ferŭ după tóte socotelile cheltuielilorŭ vorŭ fi de lipsă celŭ puţinŭ optŭ până la ḍece milióne. In ministeriulŭ de comunicaţiune se spera, că se vorŭ găsi oferenţĭ pentru acéstă operă, carĭ sĕ o esecute nu numai technicŭ, ci sĕ o preţuiască şi financiarŭ, de órece tratatulŭ dela Berlinŭ îndreptăţesce monarchia sĕ ridice anumite taxe. Au venitŭ nu-i vorbă diierite oferte, dar ele se sprijiniau fóte pe finanţele statului. Dar nu numai ministeriulŭ de finanţe e gata sĕ mărescă bugetulŭ statului, ci şi ceilalţĭ au *nouĕ* cererĭ *in petto; putemŭ dar aştepta unŭ bugetŭ cu cheltuelĭ enorme mărite,* chiarŭ de va isbuti contele Szápáry sĕ mai domolescă zelulŭ de lucru alŭ colegilorŭ sĕi. Că se vorŭ mări venitele în nicĭ unŭ casŭ nu-i de nădăjduitŭ. In acéstă privire socotelele mai din urmă ne oferă o lectură plină de învĕţăturĭ; *starea economică a ţĕrei nicĭ de cum nu-i astfelŭ desvoltată, încâtŭ sĕ se mai pótă impune sarcinĭ contribuitorilorŭ locuitorĭ.*“

—o—

Incidentulŭ din Dresda.

„Neues Pester Journal“ scrie :

»Cununa Maghiarilorŭ« ţine foile germane într'o continuă agitare şi ele se 'ntrecŭ în cele mai aventuriόse comentarii ale »demonstraţiunii«, care se plănuise cu acea cunună; unele ḍiare se ridică chiar până la colosala neghiobiă, de a afirma că d. Tisza ar fi voitŭ sĕ folosescă serbarea gimnasticilorŭ pentru o acţiune în contra Germanilorŭ din ţĕrile ungureşcĭ! Spre onórea acestorŭ foi amŭ admite, că ele simulézâ numai deconcentrarea lorŭ; ele simtŭ, se vede, cu câtŭ dispreţŭ faţă şi de cele mai simple legĭ ale bunei purtărĭ s'au purtatŭ Germanii la Dresda, rĕspunḍêndŭ la o salutare cu o insultă şi de aceea se şi silescŭ acum a face din insultă unŭ actŭ de apĕrare. Numai luândŭ de bună acéstă presupunere vomŭ fi în stare a înţelege afirmări'e unorŭ foi germane. De ar sta altfelŭ lucrulŭ şi de s'ar pronunţa o parte a presei germane seriosŭ solidară cu brutalitatea gimnasticilorŭ din Dresda, *întêmplarea ar putea trage după sine fórte uşorŭ îngrijitóre urmărĭ.* Putemŭ uşorŭ trece peste împrejurarea, că gimnasticii au trecutŭ peste cuvenitele marginĭ în ḍilele caniculare, plinĭ fiindŭ şi de şeulŭ berei; trebue sĕ socotimŭ însĕ de unŭ semnŭ de adêncă urâ faptulŭ, că ḍiarele berlineze într'o atmosferă mai liniştită şi cu mintea trézâ îşĭ esercită în acelaşĭ modŭ puterea. Aicĭ în ţéră ar trebui sĕ ne îndemne acésta a face observaţiunĭ, carĭ abia ar fi în stare sĕ întărescă credinţa în durata intimităţii nóstre cu imperiulŭ germanŭ.“

—o—

SCIRILE ḌILEI.

Cetimŭ în »M Polg.“ sub titlulŭ „maghiarismulŭ la jidovi“: „Jidovii din Petroşenĭ s'au obligatŭ a solvi unŭ creiţarŭ pentru fiecare greşală gramaticală, pe care ar comite-o în vorbire la convenirele lorŭ sociale. Venitulŭ acesta e destinatŭ „Kultur-egylet-“ului din Cluşiu.“ Arŭ trebui Cluşienii sĕ înfiinţeze o secţiă a „Kultur-egylet“-ului, care sĕ dea patente astorfelŭ de „patrioţĭ.“

—0—

Comitetulŭ şcólei săsescĭ de meserii din Braşovŭ trimite pe directorulŭ sĕu Ión Hubbes, pe profesorii A Tontsch şi Iosifŭ Maximŭ, prof. la gim. rom., şi pe profesorulŭ de desemnŭ Fr. Hermann la Pesta, sĕ studieze esposiţiunea. Trimişii se vorŭ împreuna cu colegii lorŭ din Sibiiu, Mediaşŭ şi Cohalmŭ, trimişĭ pentru acelaşĭ scopŭ.

—0—

Ni se scrie din Borsecŭ, că difterita n'a bântuitŭ în Borseculŭ de susŭ, unde suntŭ băile, ci în celŭ de josŭ între ţĕranĭ şi lucrătorĭ. Cu tóte acestea mulţĭ din călĕtorĭ s'au întorsŭ încă din St. Miclăuşŭ, înainte de a ajunge în Borsecŭ. Timpulŭ e rece şi variabilŭ.

—0—

Petrecerea de véră, ce o va întocmi junimea română din Reghinŭ şi jurŭ în folosulŭ scólei române de acolo şi despre care amŭ anunţatŭ în Nr. 151 alŭ „Gazetei,“ se va ţiné la 9 Augustŭ n.

—0—

De câteva ḍile vremea e fórte rece şi închisă în Braşovŭ şi împrejurŭ; dacă nu ne-amŭ afla în Iuliu, amŭ crede că zăpada bate la uşe.

—0—

Scirea despre numirea contelui Khevenhüller ca ambasadorŭ în Bucurescĭ se desminte. Contele Khevenhüller va rĕmâné în Belgrad.

—0—

Unŭ paşaportŭ românŭ datŭ pe numele Constantinŭ N. Marinescu s'a găsitŭ în cofetăria d-nei Zoe Popŭ. Păgubaşulŭ şi-lŭ póte primí în numita cofetăriă.

—0—

In Viena s'a formatŭ o reuniune cehă, care are de scopŭ sĕ întemeieze bibliotecĭ poporale şi şcolĭ cehice în tóte suburbiile cetăţii şi sĕ ridice limba cehă la rangulŭ de-a doua limbă a Austriei de josŭ. Reuniunea mai are dreptŭ scopŭ a duce pe Cehii vienesĭ la luptă în alegerile comunale şi dietale.

—0—

„Voinţa Naţională“ este informată, că legaţiunea austro-ungară din Bucurescĭ a cerutŭ estradarea individului Prauss, inculpatŭ pentru mai multe escrocherii, şi care a fostŭ arestatŭ de poliţia Capitalei.

—0—

Muzeulŭ artelorŭ decorative din Parisŭ, ḍice „Le Figaro,“ posedă în acestŭ momentŭ o lucrare fórte interesantă: unŭ *iconostas,* cu trei uşĭ, cu icóne de sfinţĭ şi care slujesce în bisericile rĕsăritene sĕ închidă pe preotŭ în timpulŭ serviciului divinŭ. Iconostasulŭ dela palatulŭ de industriă, este opera d-lui Lecomte de Noüy, architectŭ, şi este destinată pentru biserica episcopală dela Curtea de Argeşŭ din România. Elŭ este în stilulŭ bizantinŭ celŭ mai curatŭ. Figurile sfinţilorŭ suntŭ în mosaicŭ, trupulŭ şi ornamentele în bronzŭ auritŭ şi lucratŭ cu smalţurĭ viu colorate. Acéstă lucrare, care produce mare efectŭ, a fostŭ construită de-a întregulŭ la Parisŭ, în atelierele unuia din cei mai renumiţĭ giuvaergii.

—0—

S'a făcutŭ mare svonŭ în ţéră, ḍice „Rĕsboiulŭ,“ cu plecarea Ovreilorŭ la America şi la Palestna. După

informaţiile ce are „Noua Revistă," mai toţĭ Ovreii carĭ ḑiseră României rĕmasŭ bunŭ s'au întorsŭ înapoi, ameninţaţĭ fiindŭ a murĭ de fóme acolo unde se duseseră sĕ'şĭ găsescă o patriă nouă şi o existenţă mai bună. Şi totŭ înjură jidovii pe Românĭ!

—0—

O deputaţiune însemnată se va presenta în curêndŭ la Salisbury — ḑice „N. P. Journal" — cu rugarea, ca guvernulŭ englesŭ sĕ facă representaţiunĭ în contra persecuţiunii, căreia suntŭ espuşĭ jidovii în România. Deputaţiunea spune, că s'au violatŭ drepturile asigurate jidoviloră din România prin tractatulŭ din Berlin şi că suntŭ tractaţĭ cu intoleranţă. Cum se vede, arŭ vrea jidovii sĕ ajungă deputaţĭ, senatorĭ şi cu timpulŭ miniştri. N'au gustŭ rĕu, numai vorba „Naţiunii," pofta în cuiu!

——○——

Spaimă patriotică.

Comitatulŭ Albei-inferióre, 27 Iuliu 1885.

Domnule Redactorŭ! In comitatulŭ Albei-inferióre lucrurile începŭ a deveni scârbóse. Cultura maghiară face „progrese" de când cu „Kultur-egylet«-ulŭ.

Ca esemplu aducŭ la cunoscinţă, cumcă notarulŭ din Cutŭ cu numele Tüzes, abătêndu-se în sĕptĕmânile trecute pre la casa privată a judelui comunalŭ din numita localitate, în absenţa judelui a scotorocitŭ prin cărţile şi hârtiele private ale judelui şi în o ladă a aflatŭ „Istoria lui Horia« edată în formă de romanŭ de profesorulŭ Florantin. La vederea numelui »Horia,« bietulŭ unguraşŭ s'a spăriatŭ şi în spaima sa patriotică, nu s'a sfiitŭ a sustrage cartea numită. După sustragere a trămis'o la solgăbirĕu, de unde ajunse la vice comitele. Cestŭ din urmă dete ordinŭ apoi notariloră cercualĭ din comitatŭ a pândi în tóte comunele după acéstă carte, ordinândŭ a se confiscá, căcĭ nu este ertată cetirea ei. Aşa apoi s'a confiscatŭ la fiulŭ scolarŭ alŭ judelui din Besineu, la mai mulţĭ în Bozŭ şi se urméză înainte confiscarea unei cărţĭ, a cărei nevinovăţiă este vĕdită.

La o astfelŭ de procedură ilegală şi menită pentru terorisarea cărturariloră românĭ dela sate nu trebue comentarŭ, însă îi asigurămŭ pe domnii şoviniştĭ şi preuneltele lorŭ, că nu le servesce spre onóre şi departe este de a le rădica nimbulŭ de totŭ scăḑutŭ prin astfelŭ de uneltirĭ neghióbe. Românii însă îşĭ potŭ scrie în frunte cu astfelŭ de ocasiunĭ, — ca sĕ fie mai precauţĭ cui dau pânea în mână când alegŭ notarĭ şi alte organe în comune, căcĭ ei susţinŭ de multe orĭ şerpĭ, carĭ ii înveninéză. X.

——○——

O RECTIFICARE.

Deva, 25 Iuliu 1885.

In Nr. 153 alŭ „Gazetei Transilvaniei« dela 11/23 Iuliu a. c. în »Partea economică«, a apărutŭ unŭ comunicatŭ datatŭ în Deşiu (recte Deva) la 8 Iuliu 1885 subsemnatŭ de »Opincarulŭ«, în care la adresa mea se cuprindŭ astfelŭ de neesactităţĭ, pe carĭ a le lăsa nereflectate şi nereduse la adevĕrata lorŭ valóre, nu-mĭ permite nicĭ simţulŭ de dreptate, nicĭ reputaţiunea mea de funcţionarŭ. Dreptŭ aceea, bine-voiţĭ Domnule Redactorŭ, a da ospitalitate în colónele stimabilului ḑiarŭ ce-lŭ redigeţĭ acestei rectificărĭ.

Inainte de tóte, trebue sĕ constatŭ, cu destulă părere de rĕu, că suntŭ unii dilectanţĭ politicĭ, carĭ, fără sĕ cugete cu seriositatea recerută la urmările lorŭ, şi neplăcerile, ce se potŭ nasce din insinuările lorŭ, aruncate în publicŭ cu o uşurinţă copilărescă, au mâncărimea de a pune pe hârtiă, câte verḑĭ-uscate, cu cale şi fără cale, îndestulindu-se cu singura, dar trista împrejurare, sĕ-şĭ vaḑă tipăritŭ, negru pe albŭ, productulŭ lorŭ spiritualŭ.

In o astfelŭ deposiţiune, trebue că a fostŭ „Opincaru," când fără cea mai mică basă, şi-a permisŭ a face în contra d-lui Dr. Solyom Fekete Ferenz, preşedintele tribunalului regescŭ din Deva, o „denunţiaţiune," pe carea de altmintrelea elŭ însuşĭ o declară de falşă. Anumitŭ, în memoratulŭ comunicatŭ, d. „Opincaru" afirmă şi apoi totŭ d. „Opincaru" négă, cumcă d-lŭ preşedinte, din motivulŭ că eu suntŭ Românŭ, ar avea intenţiunea a nu-mĭ permite sĕ ocupŭ postulŭ de secretarŭ la „Hunedóră, însoţire de aticipaţiune şi creditŭ în Deva;" nimicŭ mai falsŭ, şi nimicŭ mai fără temeiu, decâtŭ acéstă „denunţiaţiune;" prin urmare, subscrisulŭ sunt datorŭ atâtŭ stimei, ce portŭ faţă cu d-lŭ preşedinte, câtŭ şi mie însu-mĭ, dar mai cu sémă pentru orientarea publicului cetitorŭ, a declara susŭ şi tare, că tóte afirmaţiunile d-lui „Opincaru," cuprinse în desmemoratulŭ comunicatŭ, relative la cestiunea atingĕtóre de persóna mea, sunt purŭ şi simplu scornituri rĕutăcióse, eşite din péna unui omŭ fără tactŭ, probabilŭ cu intenţiunea de a compromite pe preşedintele şi de a-mĭ strica mie.

Nu potŭ sĕ încheiu aceste reflecsiunĭ, fără a profita de ocasiune, ca sĕ declarŭ, că d. preşedinte faţă de mine totdéuna s'a arĕtatŭ cu multă bunăvoinţă; ba ce e mai multŭ, de două orĭ am fostŭ din partea d-sale recomandatŭ şi împărtăşitŭ de remuneraţiune; pentru care bună-voinţă, îmĭ ţinŭ de datorinţă a-i esprima şi pe acéstă cale recunoscinţa şi mulţămita mea.

Ér pe d. „Opincaru" ilŭ rogŭ, ca cu altă ocasiune sĕ facă bine a se mărgini la espunerea fapteloră „concretisate," şi a nu se demite la falsităţĭ, că nu-i stă bine.

„Aşa sĕ fiă şi bine va fi."

Alesandru Czura,
oficialŭ pe lângă trib. reg. din Deva.

——○——

EUROPENII IN CELELALTE CONTINENTE.

(Urmare.)

Vĕrfulŭ cu dorŭ, 20 Iuniu 1885.

3. Din punctŭ de vedere economicŭ. Se scie că fără colonii şi fără tractate comerciale nu póte fi vorba de unŭ comerciu întinsŭ şi avantagiosŭ. Se mai scie, că Anglia, Italia, Francia, au întrecutŭ de multŭ pe Germanĭ în negoţŭ şi industriă; ele producŭ marfă mai solidă şi mai eftină — avêndŭ sorginţĭ nesecavere de materialŭ în propria ţéră, şi drumurĭ de comunicaţiă mai eftine şi mai sigure (bine protegiate) cu tóte continentele — concuréză pe Germanĭ mai pretutindenea. Germania însĕ, ca sĕ-şĭ pótă trece mărfurile sale, trebue sĕ-şĭ întemeieze colonii şi sĕ-şĭ desvolteze flota colonială şi de rĕsboiu în aşa modŭ, încâtŭ sĕ corĕspundă pe deplinŭ posiţiunii, ce ocupă ea în Europa.

Spre ajungerea acestui scopŭ întreitŭ ea, Germania a lucratŭ cu stăruinţă mare încă de pe la anulŭ 1815 tinḑêndŭ treptatŭ cu o rară persistinţă la politica colonială. In deceniulŭ din urmă însĕ s'a pusŭ cu tótă puterea disponibilă pe politica colonială, după ce se unifică într'unŭ imperiu mare şi atâtŭ de puternicŭ. Ea scie bine că fără o flotă impunĕtóre şi corĕspunḑĕtóre intereseloră sale capitalĭ, carea sĕ-i protégă la vreme de nevoiă şi de grea cumpĕnă căile marine, că fără colonii şi fără drumurĭ pe mare deschise debuşeului sĕu comercialŭ, nu póte prospera, nu-şĭ póte susţiné véḑa în lume ca imperiu de primulŭ rangŭ. Că va şi isbutì în politica sa colonială începută cu atâta vehemenţă, că va puté sta într'o ḑi faţă'n faţă cu Anglia, Francia, Italia, carĭ, deşi se parŭ astăḑĭ desbinate între sine prin intrigile străine sciute de tótă lumea, la unŭ momentŭ datŭ nu vorŭ permite odată cu capulŭ, credemŭ, jignirea — vătămarea — intereseloră lorŭ celorŭ mai vitalĭ: acésta ni o va arăta viitorulŭ celŭ mai apropiatŭ.

De dragostea politicei coloniale a începutŭ Germania oficială de câtva timpŭ sĕ arate o amiciă fórte fierbinte tuturorŭ stateloră cu poporaţiunĭ semitice. Prin influinţe germane s'a înfiinţatŭ dualismulŭ dela noi. Ce însemnéză acestŭ dualismŭ în sensŭ absolutŭ şi principialŭ decâtŭ neteḑirea drumului către ostŭ şi sudostŭ: „Drang nach Osten und Sudosten?! Ce însemnéză atâtea misiunĭ militare germane pela Peching, pe la Stambulŭ, pe la Teheran etc.?

Ce însemnéză candidarea atâtorŭ principĭ germanĭ la orĭ-ce tronŭ devenitŭ vacantŭ? Ce a însemnatŭ refusulŭ lui Napoleon III d'a vedea pe tronulŭ Spaniei unŭ principe germanŭ, din care cestiune a isbucnitŭ înspăimêntătorulŭ rĕsboiu din 1870—71 etc.

Şi din aceste puţine casurĭ se vede limpede, cu câtă stăruinţă şi cu ce planŭ precugetatŭ lucră Germania la realisarea dorinţelorŭ ei pangermanice. Cumcă Germania şi-a iniţiatŭ deja în modŭ oficialŭ cu totŭ deadinsulŭ politica sa colonială se póte vedea decătră cine are ochĭ de vĕḑutŭ şi urechĭ de auḑitŭ din faptele séle mai recente. din demersurile ei diplomatice din jocurile séle politice. Mai cu sémă două împrejurărĭ momentóse batŭ la ochĭ:

1. Ca sĕ pótă încăpé şi ea între cele 4 puterĭ: Anglia, Francia, Italia şi Turcia, pe care a învrăjbit'o cu Anglia. Pe Italia şi pe Turcia le-a atrasŭ în partea sa, pe Francia a predispus'o contra Chinei şi pe Anglia a lăsat'o sĕ se încurce rĕu în Egiptŭ. Ér pe Spania şi pe alte state mai micĭ, grămădindu-le cu candidărĭ, cu visite înalte şi cu amiciţii de totŭ felulŭ voiesce sĕ le atragă în partea sa. A şi succesŭ acésta în mare mĕsură. Déră dovada cea mai elocinte este că pe puterile interesate parte le vede bucurosŭ împărecheate între sine (după vechiulŭ dicton „divide et impera") parte se silesce a le atrage la sine ca şi în legăturĭ amicale. Pe Rusia însĕ, care este pe departe de Africa şi carea pe lângă imensele séle teritorii, ce le posede atâtŭ în Europa, câtŭ şi în Asia, mai are încă numeróse compensaţiunĭ implicite în zóna sea, — acum de vre-o 10 anĭ mai cu sémă nu numai n'a menajat'o, — déră la unele momente date a ameninţat'o chiarŭ. Că n'a isbucnitŭ uraşulŭ rĕsboiu între ele, are Europa d'a mulţămi numai bĕtrânului monarchŭ Vilchelm, care după cum se scie, nu mai vrea — câtŭ va trăi multŭ-puţinŭ — nicĭ unŭ rĕsboiu în Europa.

2. Că Germania rîmnesce a avea ântâietate fiiă şi numai egală cu a Angliei séu Franciei în Africa, — a atrasŭ în zona sa nu numai conferinţele Congului constituindu-se, la voinţa sa în acordŭ cu celelalte puterĭ representante, imensele teritorii dela cursulŭ inferiorŭ şi prima jumĕtate a cursului mijlociu a acestui fluviu în statulŭ internaţionalŭ »Congo,« — dér a întemeiatŭ chiar colonii spre sudŭ dela posesiunile portugeze: Angolo şi Loanda.

După tóte indiciele, Germania ne-încăpêndŭ de Anglia, Francia, Italia şi de lumea musulmană (mahomedană) în Africa septentrională — îşĭ caută norocululŭ în spre sudulŭ aequatorelui, încercândŭ a-şĭ întemeia colonii şi ajutândŭ poporaţiile indigene din spre stânga rîului Congo, — numitŭ pela cursulŭ de mijlocŭ »Luataba«, şi pe la cursulŭ superiorŭ »Luapula«, — sĕ se constitue şi organiseze modernŭ. Credemŭ ba suntemŭ convinşĭ, că ea (Germania), odată pornită pe acéstă pantă, nu se va oprí aci, mai cu sémă după posiţiunea ei actuală, ce ocupă în lume din tóte punctele de vedere, décă nu cumva avansurile ei în **Africa centrală** nu se vorŭ isbi de pedecĭ naturale elementare, pe carĭ mai cu sémă Anglezii, Francesii, Portugezii etc. — deşi se luptă mereu în Africa ca de anĭ 300 pentru întemeierea şi susţinerea coloniilorŭ lorŭ (luptându-se când cu sĕlbătăcia poporelorŭ indigene, când cu calamităţile naturei ecvatoriale, când cu clima omorîtóre), — acele pedecĭ naturale nu le-au pututŭ şi nu le potŭ învinge. (Va urmá).

——○——

FOILETONŬ.

Cum au pierdutŭ Saşii Cluşiulŭ?

De când s'a fusionatŭ Transilvania cu Ţera ungurescă şi de când şedŭ deputaţii sĕseşcĭ ardelenĭ pe băncile parlamentului unguresců din Peşta, la tótă ocasiunea le strigă acestora şoviniştii şi fanaticii maghiarĭ, că sĕ ia sémă bine ce facŭ şi sĕ nu se deslipéscă de Maghiarĭ, fraţii şi aliaţii lorŭ din trecutŭ, că de unde nu îi înghitŭ Românii.

Cu gogoriţa românéscă îi amerinţă pe Saşĭ în ḑilele nóstre chiarŭ şi miniştrii polecriţĭ liberalĭ, carĭ nu s'au sfiitŭ a li-o spune Saşiloră verde în parlamentulŭ ungurescŭ din Peşta, că ei sĕ nu se deslipéscă de rassa maghiară, câtă vreme vreau sĕ-şĭ mai păstreze în viitorŭ naţionalitatea lorŭ, pentru că, dacă astăḑĭ nu se vorŭ supune orbesce guvernului şi rassei maghiare, mâne are sĕ le mânce pomana elementulŭ românescŭ.

Aşadară Maghiarii le punŭ compatrioţilorŭ noştri Saşĭ în perspectivă unŭ periculŭ ce i-ar puté ameninţă din partea Româniloră, pentru ca sĕ nu vaḑă periculŭlŭ, care într'adevĕrŭ îi amerinţă chiar acuma înaintea ochilorŭ cu nimicirea naţionalităţii lorŭ. Maghiarii prin apucătura lorŭ machiavelistă vorŭ se inspire în Saşĭ nouă ură şi neîncredere către Românĭ, către carĭ şi aşa Saşii n'au avutŭ încredere şi adevĕrată şi sinceră simpatiă, de când s'au aşeḑatŭ aicĭ în Ardélŭ între Românĭ. Chiar prin primulŭ privelegiu, ce l'a datŭ Saşilorŭ regele ungurescŭ Andreiu, s'a pusŭ din nenorocire basă la ură şi la cértă, la vrajbă şi la duşmăniă între Saşĭ şi între Românĭ.

Saşii totdéuna s'au temutŭ de némulŭ românescŭ şi se pare că încă şi astăḑĭ se temŭ mai multŭ de Românĭ ca de Maghiarĭ, măcar-că Românii până acum nu le-au luatŭ Saşilorŭ din Ardélŭ nicĭ o cetate şi nicĭ unŭ oraşŭ, pe când Ungurii le-au luatŭ Saşilorŭ Oşorheiulŭ, Turda, Aiudulŭ, Ocna şi Cluşiulŭ şi aḑĭ mâne le va luá Braşovulŭ şi Sighişóra, décă Ungurii vorŭ progresá cum au progresatŭ de 15 anĭ încóce.

Acuma sĕ vedemŭ cum au perdutŭ Saşii din Ardélŭ Cluşiulŭ, care a fostŭ cetate curatŭ săsescă. In espunerea acésta voiu urma după popa săsescŭ I. Georgie Schaser, care pela anulŭ 1845 a publicatŭ o lucrare în »Archiv des Vereines für Siebenbürgische-Landeskunde« despre biserica evangelică luterană din Cluşiu.

Incă de prin secululŭ alŭ patru-spre-ḑecelea veniră câţi-va Ungurĭ la Cluşiu şi se aşeḑară printre Saşĭ. Saşii fiindŭ şi ei catolicĭ ca şi Ungurii îi primiră în oraşulŭ loră şi îi luară sub aripile privelegiilorŭ şi libertăţilorŭ lorŭ. Déră Ungurii sub scutulŭ şi la adăpostulŭ privelegiilorŭ, libertăţilorŭ şi comunităţilorŭ săsescĭ se înmulţiră în scurtŭ timpŭ, şi după ce prinseră aripĭ ridicară pretensiunĭ faţă cu vechii lorŭ domnĭ şi stăpânĭ, carĭ îi primiseră în casa lorŭ la începutŭ numai ca óspeţĭ şi ca coreligionarĭ. Ungurii pretindeau drepturĭ egale politice cu patronii lorŭ.

In cele din urmă ne mai avêndŭ în cătrău şi ne mai putêndŭ Saşii biruì cu Ungurii cei furioşĭ, pentru ca sĕ aibă odată pace şi linişte, încheiară la anulŭ 1458 o convenţiune, pe basa căreia se învoiră ca într'unŭ anŭ sĕ se alégă primariu séu fonogiu dintre Saşĭ, éră în celalaltŭ sĕ se alégă dintre Ungurĭ, în Magistratŭ sĕ se alégă 6 membri dintre Saşĭ şi 6 dintre Ungurĭ, în representanţa comunală, care se compunea dintr'o sută de membri, sĕ se alégă 50 de membri dintre Saşĭ şi 50 dintre Ungurĭ; din veniturile comunale sĕ se bucure amêndouĕ naţionalităţile de o potrivă. Acéstă convenţiune a întărit'o încă în acelŭ anŭ regele Mateiu Românulŭ, carele a pusŭ basă solidă la împĕrăţia ungurescă. Déră tocmai pacea acésta a avutŭ urmările cele mai funeste pentru elementulŭ germanŭ din Cluşiu.

In decursulŭ lupteloră, certelorŭ şi încurcăturilorŭ ce au domnitŭ în Ardélŭ în ḑilele împĕratului Ferdinandŭ I. şi ale lui Ioanŭ Zapolia, naţiunile politice ardelene lăpădară religiunea şi ierarchia catolică şi adoptară la începutŭ principiile şi învĕţăturile reformatorului Luther, dér Ungurii în scurtŭ timpŭ părăsiră învĕţăturile şi principiile

† Generalulŭ Grant.

Generalulŭ Ulysse Grant a cărui mórte a vestit-o o telegramă a „Agenţiei Havas“ s'a născutŭ la 27 Aprilie 1822, la Point-Plesant (Ohio). In etate de 17 anĭ intră în scóla militară din West-Point, şi eşi ca sublocotenentŭ de infanteriă în 1843.

Elŭ a luatŭ parte la expediţia din Mexico, în care işĭ câştigă gradulŭ de căpitanŭ şi obţinù trei citaţiunĭ pentru bravura sa. După încheiarea păcei, elŭ reîntră în viaţa civilă şi se ocupă cu exploatarea agricolă până în momentulŭ când isbucni rĕsboiulŭ de secesiune. Atuncĭ reluà serviciulŭ, cu gradulŭ de colonelŭ, înaintà repede, fù numitŭ majorŭ generalŭ după ce luase fortulŭ Donelsonŭ, şi se distinse în angajamente numĕróse, între altele în lupta îngrozitóre dela Pittsburg-Landig. La 27 Decembre 1862 înlocuì pe generalulŭ Sherman în comanda armatei federale care asediă Vicksburgulŭ, şi după luarea acestei pieţe şi capitularea generalului Pemberton, care se predete cu 18,000 de ómenĭ, Lincoln îlŭ numi generalisimŭ peste tótă armata Uniunei. Se scie, ḑice ḑiarulŭ francesŭ »Temps« energia şi inflexibilitatea cu care generalulŭ Grantŭ a condusŭ acéstă grozavă companiă: după o expresiă a lui, »n'avea timpŭ sĕ îngrópe morţii« şi din bătăliă în bătăliă dela Wilderness la Weldon şi la Burkesville strângea din ce în ce mai tare cerculŭ în care se mişca armata sudistă.

După restabilirea păcei, Grant reîntră în viaţa privată; dar în 1867 fù chematŭ la ministerulŭ de rĕsboiu şi în anulŭ următorŭ fù numitŭ preşedinte alŭ Uniunei. In 1872 fù realesŭ contra d-lui Horace Greeley şi în 1876. refusândŭ de a-şi pune candidatura pentru a treia óră, cedă preşedinţa d-lui Hayes. Atuncĭ Grant întrebuinţà câţiva anĭ pentru călĕtorii în Europa. Reîntorsŭ în patria sa dela 1879, elŭ s'a ocupatŭ cu afacerĭ financiare: falimentulŭ unei case de comerciu, întâmplatŭ acum câteva lunĭ, îlŭ ruinà cu desĕvêrşire şi contribuì fără îndoială la a grăbi progresulŭ bólei de care suferia deja. Simpatia concetăţenilorŭ sĕi nu i lipsì în nenorocirea lui: se organisà în favórea-i o subscriere, dar elŭ refusà sĕ priméscă suma adunată; în urma acestui refusŭ Congresulŭ din Washington luà cu o mare maioritate hotărîrea de a-lŭ restabili în cadrele armatei.

———o———

CONVOCARE.

Adunarea generală a despărţĕmêntului XI alŭ Asociaţiunei transilvane pentru literatura română şi cultura poporului românŭ se convócă pre 11 Augustŭ st. n. a. c. 8 óre antemeridiane în Comuna Băsescĭ.

Dreptŭ aceea nu numai membrii despărţĕmêntului, ci toţĭ fiĭ carora le zace la inimă viitorulŭ culturalŭ alŭ mamei lorŭ naţiunĭ române, suntŭ rugaţĭ a participa la acea adunare.

Şiumleulŭ Silvaniei, la 23 Iuliu 1885.

Alimpiu Barbolovicĭŭ — vic. Silvaniei şi direct. desp. XI.
Andreiŭ Cosma. — secretarŭ.

———o———

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ »Gaz. Trans.«)

VIENA, 29 Iuliu. — După cum anunţă ḑiarele, s'a stabilitŭ acum, că împăratulŭ germanŭ nu vine la Ischl, ci regele şi regina se ducŭ la Gastein.

DOBRIŢINŬ, 29 Iuliu. — Cadavrulŭ maiorului Kornai s'a binecuvêntatŭ erĭ şi s'a transportatŭ la Aradŭ. La ceremonia funebră a asistatŭ şi colonelulŭ Czerlien.

LONDRA, 29 Iuliu. — Moses Montefiore a muritŭ.

AGRAM, 29 Iuliu. — Din pricina afacerii documentelorŭ, se urméză vii tractări între amêndouĕ oposiţiunile, cu scopŭ d'a procede împreună ca sĕ se convóce dieta.

———o———

DIVERSE.

Unŭ procesŭ ciudatŭ. — In Anglia, ţéra estravaganţelorŭ, se pertractéză unŭ procesŭ ciudatŭ. Unŭ fabricantŭ, cu numele Smith, silì pe fiulŭ sĕu, sĕ studieze drepturile în contra voinţei sale. In anulŭ 1882 îşĭ terminà tênĕrulŭ studiele séle luândŭ doctoratulŭ; dară până acuma după studiile séle n'a putută sĕ 'şĭ câştige nicĭ unŭ banŭ; în urma acestora ridicà pără în contra tatăsĕu, în care ḑice: Décă tatălŭ meu s'ar fi uitatŭ peste călindariulŭ advocaţilorŭ, înainte de a mĕ da la studiu, ar fi aflatŭ trei feţe pline cu Smith; elŭ m'a amăgitŭ, eu pretindŭ dela elŭ o rentă anuală de 250 punţĭ sterlingĭ séu 2500 fl. v. a. Câştigândŭ procesulŭ meu, vorŭ câştiga ómenii încredere în mine şi îmĭ vorŭ încredinţa pe ale lorŭ; deocamdată, sĕ 'mĭ dea bĕtrânulŭ, care mi-a causatŭ atâta trudă şi muncă, ca sĕ potŭ trăi cinstitŭ.

***

Statistica crimelorŭ şi delictelorŭ în România. — Cetimŭ în »Curierulŭ Financiarŭ«: a). *Crime:* Inaintea Curţilorŭ cu juraţĭ din România s'au presentatŭ, în anulŭ 1880, 1560 acusaţĭ — contra 1518 în 1879, — din care 1503 bărbaţĭ şi 57 femei. S'au recunoscutŭ însă inocenţĭ şi prin urmare s'au achitatŭ 530 acusaţĭ; restulŭ de 1027 au fostŭ condamnaţĭ: 97 la muncă silnică pe viaţă, 101 la muncă silnică de la 5—10 anĭ, şi 528 la închisóre corecţională. Faţă cu anulŭ 1879, numĕrulŭ condamnaţilorŭ de Curţile cu juraţĭ a crescutŭ în 1880 cu 135. După naţionalitate, acusaţii din 1880 se dividŭ: 1486 românĭ, 13 ovrei, 29 austriacĭ, 10 turcĭ etc.; după etate, avemŭ: 5 mai tinerĭ de 16 anĭ, 129 între 16 şi 21 anĭ, şi 1416 dela 21 anĭ în susŭ. Contingentulŭ celŭ mai mare de acusaţĭ, unŭ numĕrŭ de 1229, l'a datŭ populaţiunea puţinŭ cultă de la ţară, agricultorĭ, şi în a doua liniă meseriaşĭ cu 207 acusaţĭ. Dintre judeţe, Doljulŭ e acelŭ care a avutŭ numĕrulŭ celŭ mai mare de acusaţĭ: 107, apoi vine Ilfovulŭ cu 93, Vlaşca şi Putna cu 84 etc. Ilfovulŭ prin urmare, care numĕră relativŭ cu Doljulŭ o populaţiă mai mare, a mersŭ mai bine în 1880 din punctulŭ de vedere alŭ criminalităţii. Crimele cele mai numeróse în 1880 au fostŭ tâlhăriele şi jafurile, pentru care s'au condamnatŭ 549 acusaţĭ. In a doua liniă vine crima de omorŭ şi asasinatŭ cu unŭ contingentŭ de 207 condamnaţiunĭ; pentru rănirĭ şi loviturĭ care au causatŭ mórte s'au condamnatŭ 139 indiviḑĭ; pentru incendiare cu voinţă 32; pentru falsificare de înscrisurĭ 15; pentru atentatŭ la bunele moravurĭ 12. b). *Delicte:* Tribunalele corecţionale din ţéră au condamnatŭ în 1880 pentru delicte 19,523 indiviḑĭ din 37,379 preveniţĭ, contra 34,841 condamnaţĭ în 1876. Delictele pentru care s'au pronunţatŭ numĕrulŭ celŭ mai mare de condamnaţiunĭ suntŭ furturile cu 5966 condamnaţiunĭ din 10,653 preveniţĭ; bătăile şi rănirile au datŭ locŭ la 4792 condamnaţiunĭ.

***

Pălmuitŭ de unŭ cadavru. — »Gazeta Germaniei de Nord« naréză o mórte întêmplată în cele mai dramatice împrejurărĭ. Elevii scólei de Belle-Arte din Berlin suntŭ autorisaţĭ a face studii asupra anatomiei umane în sala de disecţii a Academiei. Cadavrele suntŭ pentru scopulŭ acesta aşeḑate pe unŭ felŭ de cruce şi menţinute astfelŭ în posiţiă verticală. Ḑilele trecute unŭ elevŭ intrândŭ singurŭ şi cam târḑiu în sala de disecţii, se apucase a desina unŭ modelŭ, când unŭ cârligŭ care ţiné cadavrulŭ, rupêndu-se, cadavrulŭ căḑù înainte în astfelŭ de modŭ, că palma lui isbì obrazulŭ elevului. Nenorocitulŭ de băiatŭ o luà la fugă coprinsŭ de-o frică nebună. De atuncĭ nişte frigurĭ grozave, însoţite de delirŭ, nu l'au părăsitŭ unŭ momentŭ, până în cele din urmă a şi încetatŭ din viaţă.

Căsătoria Principesei Beatrice. — Joia trecută s'a celebratŭ la castelulŭ din Osborne, în insula Wight, căsătoria celei mai tinere fete (29 anĭ) a reginei Engliterei cu principele Henric de Battenberg. Cu acestŭ prilejŭ, regina Victoria a voitŭ sĕ părăséscă deprinderile sale quasi călugărescĭ, în care trăia dela mórtea soţului sĕu, şi a căutatŭ sĕ dea óre care strălucire ceremoniei. Invitaţiunĭ numeróse fuseseră făcute. Strâmtorile reşedinţei din Osborne nu se potrivéu cu marele şi numĕrósele primirĭ, şi a trebuitŭ sĕ se facă apelŭ la ospitalitatea mai multorŭ castelurĭ şi case din vecinătate pentru a se găsdui învitaţii. Principele şi principesa de Galles a rĕmasŭ pe bordulŭ Jachtului cu care venise, ducele şi ducesa de Edinburg au rĕmasŭ asemenea pe bordulŭ vasului Enchantress; umbrare spaţióse au fostŭ făcute pentru dejunulŭ nupţialŭ: unulŭ din aceste umbrare era reservatŭ numai pentru personagele princiare, unŭ altulŭ pentru învitaţĭ, şi unŭ alŭ treilea pentru slujitorii regalĭ. Pe fiecare masă se afla prăjitura de nuntă (Veddingcake) din care conmesenii luau câte-o bucată; totŭ din acéstă prăjitură se trimite câte o feliă la prietenii absenţĭ, orĭ câtŭ de departe le ar fi locuinţa. Aceste prăjiturĭ naţionale suntŭ de o mărime monumentală, înalte de şése picióre, aşeḑate pe nisce vase de aurŭ şi împodobite cu embleme de ocasiă. Cele mai seriôse ḑiare din marea Britaniă dau nisce descripţiunĭ minuţióse asupra acestorŭ prăjiturĭ. Ele dau de asemenea şi lista întrégă a tuturorŭ darurilorŭ de nuntă primite de tênĕra principesă, şi care cuprindŭ alăturĭ de numĕróse bijuterii şi felurite obiecte de artă, unŭ cufărŭ pentru rufe, unŭ pianŭ cu códă şi o bibliotecă. Trusoulŭ este fórte bogatŭ şi ar fi de ajunsŭ pentru aprovisionarea mai multorŭ prăvălii de încălţăminte, îmbrăcăminte etc. Cele mai frumóse toalete au fostŭ aduse dela Paris. Logodniculŭ venise din Germania întovărăşitŭ de tótă familia lui. Archiepiscopulŭ de Canterbury, asistatŭ de episcopulŭ de Winchester şi de cătră decanulŭ de Windsor, au datŭ binecuvêntarea nupţială. Tênĕra păreche a plecatŭ spre Germania din séra căsătoriei.

Cununia unui Muscalŭ. — Unŭ preotŭ ameţitŭ trebuia sĕ cunune pe unŭ rusŭ cu o rusoaică, ce se chiăma Sultana. In locŭ însĕ de a deschide cartea la partea se citesce la cununii, o deschide la aceea ce privesce botezulŭ şi după ce bâlbâie niţelŭ, începe a întrebà pe rusŭ:

— Te lepeḑĭ de Satana?

— Ba, lovam Soltana, întêmpină Rusulŭ cu aerŭ mândru.

— Te lepeḑĭ de Satana? urméză popa a doua óră?

— Dér de çe se lepadam Soltana? întrebă rusulŭ nedumeritŭ.

— Te lepeḑĭ de Satana? continue popa şi a treia oară.

— Ba, parinti, noi nu vinitŭ aici sĕ lapadam Soltana, noi lovam Soltana, no lepadam! rĕspunde acum îufuriatŭ Rusulŭ.

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.
Redactorŭ responsabilŭ: **Dr. Aurel Mureşianu.**

---

lui Luther şi adoptară învĕţăturile lui Calvin şi mai târḑiu o parte din Ungurĭ primiră învĕţăturile lui Socinŭ şi sĕ făcură Socinianĭ séu Unitarĭ.

Prin împărţirea populaţiunei cluşiene în mai multe confesiunĭ se născură frecărĭ şi certe între Ungurĭ şi Saşĭ, carĭ degenerară în ură contra Saşilorŭ. Acestea certe causară Saşilorŭ totŭ mai multŭ rĕu, cu câtŭ Ungurii erau protegiaţĭ şi sprijiniţĭ la curtea regelui Ioanŭ Sigismund. Ba acuma lucrulŭ ajunse atâta de departe, că procesele nu se mai apelau ca mai înainte la Universitatea săsésca din Sibiiu, ci de-adreptulŭ la tabla regéscă. Acuma Ungurii, protegiaţĭ de cancelarulŭ regescŭ M. Csaki, făcură pretenţiune şi asupra bisericii celei marĭ şi asupra parochiei şi cereau, ca sĕ aibă asupra bisericii celei marĭ săsescĭ şi asupra veniturilorŭ parochiale asemenea parte cu Saşii luteranĭ evangelicĭ, măcarcă Ungurii reformaţĭ îşĭ zidiră o biserică nouă în castelŭ, care era numai a lorŭ.

O trăsătură de condeiu a regelui Ioanŭ Sigismundŭ Vinerĭ înainte de Rusalii în 1568, decise sórtea fatală a Saşilorŭ din Cluşiu pentru totdéuna, căcĭ decretulŭ sĕu dispunea: Că după mórtea séu după retragerea voluntară a actualului parochŭ săsescŭ Franciscŭ Davidis, sĕ ia în posesiune biserica şi parochia săséscă unŭ parochŭ ungurescŭ şi după mórtea lui éră unŭ parochŭ săsescŭ, şi in anulŭ, în care ar fi unŭ Ungurŭ judeţŭ, sĕ aibă Ungurii singurĭ deplinŭ dominiu asupra bisericii parochiale şi asupra serviţiului dumneḑĕescŭ întrênsa, precum şi Saşii sĕ aibă aseminea dreptŭ asupra bisericii şi asupra serviţiului dumneḑĕescŭ, când va fi judeţŭ Sasŭ peste Cluşiu. După acestŭ decretŭ regescŭ în favórea Ungurilorŭ îndată trecù biserica parochială săséscă în mânile Ungurilorŭ, pentru că parochulŭ săsescŭ Franciscŭ Davidis îşĭ schimbà numele unui parochŭ săsescŭ cu celŭ alŭ unui parochŭ ungurescŭ, căcĭ nestatornicŭ în credinţa sa, mai ântâiu Luteranŭ, apoi Zwinglianŭ şi acum Socinianŭ, şi cu contimpuranulŭ sĕu George Biandrata, aflà între Ungurĭ preste totŭ şi între Cluşienĭ cu deosebire mai mare rĕsunetŭ şi mai mulţĭ partisanĭ, decâtŭ între Saşĭ, dintre cari unii trecură la Calvinismŭ şi Socinianismŭ şi prin aceea la Ungurismŭ, pecând partea cea mai mare a Saşilorŭ remaseră încă credincioşĭ religiunii luterane.

Ungurii lăpădându-se de religiunea luterană se făcură cei mai marĭ adversarĭ ai Saşilorŭ şi de aci încolo legătura frăţéscă, carea părea a se întemeia prin noua credinţă între acestea douĕ naţiunĭ, se rupse şi Ungurii căutau sĕ câştige în teritoriulŭ Saşilorŭ influinţă şi domniă. Ungurii prin propaganda lorŭ cea fanatică câştigară pe teritoriulŭ săsescŭ nu numai unele inimĭ, ci şi drepturĭ şi libertăţĭ, astfelŭ ungurismulŭ prin violenţă îşĭ întinse influinţa calvinéscă afară de Cluşiu în oraşele săsescĭ Orăştia, Aiudŭ, Turda, Ocna şi Făgăraşŭ. Saşii din Cluşiu ajunseră prin machinaţiunile parochului Davidis şi prin violenţele cele aprigĭ ale Maghiarilorŭ calvinĭ în anulŭ 1570 în starea cea mai deplorabilă, căcĭ fiindŭ despoiaţĭ de Ungurii aceia, pe cari ii primiseră ca óspeţĭ, de tóte drepturile, trăiau o viaţă miserabilă, că numai avéu nicĭ acea mângăere sufletéscă ca sĕ mai auḑă în biserică limba nemţéscă. Asuprirea, sub care geméu Saşii din Cluşiu s'a mai măritŭ şi prin aceea, că voivodulŭ Cristofŭ Batori în urma stăruinţelorŭ regelui polonŭ Stefanŭ Batori şi ale Papei Gregorie XIII, introduse în Cluşiu, pe Jesuiţĭ în 1579; acestia fură alungaţĭ din Cluşiu de Sigismundŭ Batori la 1588, dar de George Hommannai, éră introduşĭ; numai în anulŭ 1619 fù desfiinţatŭ ordinulŭ Iesuiţilorŭ de principele Gavrilă Betlénulŭ. In timpulŭ acesta Saşii, câţĭ mai rĕmaseră în religiunea luterană, se aflau în cele spirituale în starea cea mai jalnică, pentru că n'avéu unde şi dela cine sĕ asculte cuvêntulŭ lui Dumneḑeu în limba lorŭ nemţéscă.

In anulŭ 1627 Novem. 15 se adresară patronii bisericii ortodocse din Cluşiu, adecă ai bisericii reformate, printr'o rugăminte unguréscă cătră Universitatea naţiunii săsescĭ pentru instituirea şi salarisarea unui capelanŭ săsescŭ. (Va urma.

———o———

Cursulŭ la bursa de Viena

din 28 Iuliu st. n. 1885.

Rentă de aurŭ 4%	99.20
Rentă de hârtiă 5%	92.42
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	148 75
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	98.30
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	123.
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	108.76
Bonurĭ rurale ungare	103.—
Bonurĭ cu cl. de sortare	1C2.75
Bonurĭ rurale Banat-Timișŭ	102.75
Bonurĭ cu cl. de sortare	102.
Bonurĭ rurale transilvane	101.75
Bonurĭ croato-slavone	102.
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	98.—
Imprumutulŭ cu premiu ung.	119 25
Losurile pentru regularea Tisei și Segedinului	120.—
Renta de hărtiă austriacă	82 70
Renta de arg. austr.	83.30
Renta de aurŭ austr.	108 70
Losurile din 1860	140.
Acțiunile băncei austro-ungare	868.
Act. băncei de creditŭ ung.	289.
Act. băncei de creditŭ austr.	284.20
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5 90
Napoleon-d'orĭ	9.91—
Mărcĭ 100 împ. germ.	61.35
Londra 10 Livres sterlinge	124.95

Bursa de Bucurescĭ.

Cota oficială dela 14 Iuliu st v. 1885.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%)	89	89½
Renta rom. amort. (5%)	93¼	93½
» convert. (6%)	88¾	89¼
Împr. oraș. Buc. (20 fr.)	30	32
Credit fonc. rural (7%)	100½	101
» „ „ (5%)	84¾	85¼
» » urban (7%)	98½	99
» » » (6%)	91½	92
» » » (5%)	82½	83
Banca națională a României		
Ac. de asig. Dacia-Rom.		
« » » Națională		
Aurŭ	11¼	11½
Bancnote austriace contra aurŭ	2.04	2.05

Cursulu pieței Brașovŭ

din 29 Iuliu st. n 1885.

Bancnote românescĭ	Cump.	8 78	Vend.	8.80
Argint românesc	»	8 70	»	8.75
Napoleon-d'orĭ	»	9.87	»	9.90
Lire turcescĭ	»	11.15	»	11.20
Imperialĭ	»	10.10	»	10.15
Galbenĭ	»	5.84	»	5.87
Scrisurile fonc. »Albina«	»	100.50	»	101.—
Ruble Rusescĭ	»	122.	»	123.5
Discontulŭ	»	7—10 % pe anŭ.		

Numere singuratice à 5 cr. din „Gazeta Transilvaniei“ se potŭ cumpĕra în tutungeria lui I. Gross.

Beiŭ, Vodă, Domnŭ

ROMANŬ ISTORICŬ

de *Theochar Alexi.*

A apărutŭ completŭ în 34 broșurĭ **à 20 cr.**

Orĭ ce librarŭ, colportorŭ, legătorŭ de cărțĭ etc. este gata a procura aceste broșurĭ franco, duse la casele onor. cetitorŭ.

Acéstă scriere este unică în tótă literatura română, căcĭ în adevĕrŭ nu posedămŭ nicĭ unŭ romanŭ originalŭ coprinḑĕndŭ peste 1000 de paginĭ din care, nicĭ una nu este lipsită de interesŭ pentru orĭ ce cetitorŭ.

O variațiune bogată, precum nu oferă nicĭ unulŭ din romanele traduse, apoi interesulŭ ce ni sĕ excită pentru faptele istorice, preface lectura acestui romanŭ în o adevĕrată plăcere, în unŭ bogatŭ isvorŭ nu numai de distracțiune ci și de instrucțiune.

Textulŭ romanului este însoțitŭ de ilustrațiunĭ, care și aceste sunt originale, compuse de unŭ artistŭ anume pentru acéstă scriere. Ea cuprinde istoria României, începĕndŭ cu fanariotulŭ Caragea, trecĕndŭ la revoluțiunea eterii grecescĭ și a lui Tudorŭ Vladimirescu, a cărui viéță, fapte și mórte tragică sunt cu amĕnuntulŭ descrise, atinge revoluțiunea dela 1848, tractéză pe largŭ Domnia lui Cuza, dândŭ unŭ tablou amenunțitŭ despre acea epocă și încheiă cu alegerea lui Carolŭ de Hohenzollern.

Firulŭ, pe care sĕ înșiră aceste tablourĭ istorice, sĕ compune din unŭ sujetŭ sensaționalŭ în tótă puterea cuvĕntului. — Unŭ tată, perḑĕndŭ zestrea fiicei sale, într'o scenă, unde acésta o reclamă dela elŭ, îșĭ ese din fire și o lovesce de mórte. Pentru a scăpa de pedépsa legii, o târesce în grădină, unde îĭ taie capulŭ, îngropându-lŭ, pentru a face sĕ créḑă lumea, că cadavrulŭ fără capŭ, este alŭ altei persóne. Cu tóte astea sĕ vede silitŭ a mărturisi faptulŭ și este condamnatŭ la muncă silnică. După câtva timpŭ sĕ descoperă că.... dar cine voiesce a sci ce se descoperă, citéscă romanulŭ, unde va găsi cu ce sĕ-șĭ ațițe, ș'apoi cu ce sĕ-șĭ astêmpere curiositatea.

Cine-șĭ procură intregulŭ opŭ de-a-dreptulŭ dela tipografia editóre plătindu-lŭ de-o dată înainte, sĕ va profita de economisirea portului adică va avea sĕ trimétă numai câte 15 crucerĭ de broșură séu pentru **34 broșurĭ 5 fiorinĭ.**

Tipografia Alexi,
BRAȘOVŬ.

Tóte administrațiunile ḑiarelorŭ românescĭ sunŭ rugate a ne face ofertă pentru publicarea acestui anunțŭ.

Anunțămŭ acelorŭ onorațĭ cetitorĭ, carĭ vorŭ binevoi a se aboná la fóia nóstră de aicĭ încolo, că avemŭ încă în reservă numerĭ dela începutulŭ anului 1885 prin urmare potŭ sĕ aibă colecțiunea completă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.“

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Predealŭ-Budapesta** și pe linia **Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta** a căiei ferate orientale de statu reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ de ersóne	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Bucurescĭ	—	5·00	7.45	—
Predealŭ (	—	9 45	12.50	—
(	—	9.47	1.09	—
Timișŭ	—	10.11	1.40	—
Brașovŭ (	—	10.44	2.27	—
(	6.22	10.51	2.55	—
Feldióra	7.01	11.18	3.38	—
Apatia	7.33	11.36	4.17	—
Agostonfalva	8.01	11.51	4.47	—
Homorodŭ	8.45	12.23	5.42	—
Hașfaleu	10.10	1.19	7.37	—
Sighișóra (	10.29	1.30	8.01	—
(	10.39	1.37	8.21	—
Elisabetopole	11.19	2.05	9 05	—
Mediașŭ	11.54	2.25	9.43	—
Copsa mică	12.12	2.36	10.02	—
Micăsasa	12.56	—	6.20	—
Blașiu	1.30	3.13	6.59	—
Crăciunelŭ	1.45	—	7.15	—
Teiușŭ	2.11	3.40	7.43	—
Aiudŭ	2.55	4.01	8.29	—
Vințulŭ de susŭ	3.17	—	8.55	—
Uióra	3.24	—	9.04	—
Cucerdea	3.31	4.24	9.12	—
Ghirisŭ	4.09	4.49	10.23	—
Apahida	5.36	—	12.32	—
Clușiu (	5.56	5.58	12.59	—
(	6.08	6.08	—	8.00
Nedeșdu	6.29	—	—	8.34
Ghirbĕu	6.45	—	—	8.59
Aghirișŭ	7.00	—	—	9.34
Stana	7.26	—	—	10.16
Huiedinŭ	7.48	7.14	—	11.04
Ciucia	8.28	7.43	—	12 17
Bucia	8.47	—	—	12.47
Bratca	9.06	—	—	1.21
Rév	9.26	8.22	—	2.05
Mező-Telegd	10 01	8.48	—	3.08
Fugyi-Vásárhely	10.20	—	—	3.39
Várad-Velințe	10.30	—	—	3.55
Oradia-mare (	10.37	9.13	—	4.06
(	10.51	9.18	10.37	—
P. Ladány	12.37	10.31	12 59	—
Szolnok	2.58	12.07	4.45	8.22
Buda-pesta	6 00	2.10	10.05	10.30
Viena (	6.35	2.45	10.50	—
(	3.00	8.00	6.05	—

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ omnibus	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	—	7.15	—	—	—
Budapesta	6.47	1.45	3.15	6.20	8.00
Szolnok	10.37	3.4'	7.2[illegible]	9.11	11.4'
P. Ladány	1.44	5.21	8.27	11.26	2.31
Oradea mare	5.33	6.41	—	1.28	—
Várad-Velencze	—	—	9.45	2.00	—
Fugyi-Vásárhely	—	—	9.59	2 11	—
Mezö-Telegd	—	7.14	10.28	2 34	—
Rév	—	7.42	11.36	3.18	—
Bratca	—	—	12.10	3.41	—
Bucia	—	—	12.43	4.01	—
Ciucia	—	8.31	1.31	4.26	—
Huiedin	—	9.01	2.56	5.08	—
Stana	—	—	3.29	5.27	—
Aghiriș	—	—	4.0[illegible]	5.50	—
Ghirbĕu	—	—	4.18	6.02	—
Nedeșdu	—	—	4.33	6.24	—
Clușiu (	—	10.01	5.05	6.43	—
(	12.05	10.16	—	7.03	—
Apahida	12.31	—	—	7.26	—
Ghiriș	2.16	11.24	—	8.51	—
Cucerdea (	3.12	11.43	—	9.31	—
(	3.32	11.45	—	9.43	—
Uióra	3.41	—	—	9.51	—
Vințulŭ de susŭ	3.50	—	—	9.58	—
Aiudŭ	4.25	12.08	—	10.24	—
Teiușŭ	4.50	12.22	—	10.44	—
Crăciunelŭ	5.41	—	—	11.28	—
Blașŭ	6.09	12.57	—	11.44	—
Micăsasa	6.40	—	—	12.18	—
Copșa mică	7.00	1.27	—	12 36	—
Mediașŭ	[illegible]	1.45	—	1.22	6.01
Elisabetopole	—	2.06	—	1.56	6.40
Sigișóra	—	2.31	—	2.34	7.20
Hașfaleu	—	2.50	—	3.02	8.01
Homorod	—	3.48	—	4.41	10.05
Agostonfalva	—	4.19	—	5 30	11.02
Apatia	—	4.34	—	6.03	11.37
Feldióra	—	4.53	—	6.35	12.14
Brașovŭ (	—	5.20	—	7.14	1.09
(	—	5 30	—	—	1.50
Timișŭ	—	6.07	—	—	2.48
Predealŭ (	—	6.32	—	—	3.23
(	—	7.30	—	—	4.56
Bucurescĭ	—	11.35	—	—	9.40

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Teiușŭ	11.09	—	3.56
Alba-Iulia	11.46	—	4 27
Vințulŭ de josŭ	12 20	—	4.53
Șibotŭ	12.52	—	5.19
Orăștia	1.19	—	5.41
Simeria (Piski)	1.48	—	6.08
Deva	2 35	—	6.39
Branicĭca	3.04	—	7.04
Ilia	3 36	—	7.29
Gurasada	3 50	—	7.41
Zam	4.25	—	8.12
Soborșin	5 09	—	8.49
Bĕrzova	5.56	—	9.29
Conopŭ	6.18	—	9.49
Radna-Lipova	6.57	6 14	10 23
Paulișŭ	7.12	6.30	10.37
Gyorok	7.27	6.47	10.52
Glogovațŭ	7.56	7.17	11 18
Aradŭ	8 10	7.32	11.32
Szolnok (	2.39	12.00	4 5[illegible]
(	3.16	12.14	5.10
Budapesta	7.10	2.10	8.16
Viena	—	8.00	6.05

Budapesta-Aradŭ-Teiușŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ acceleratŭ	Trenŭ omnibus
Viena	11.00	7.15	—
Budapesta	8.05	1.45	8 0
Szolnok (	11.02	3.44	11 40
(	11.12	4.02	12 00
Aradŭ	3 37	7 53	[illegible] 5
Glogovațŭ	4.13	–	6 19
Gyorok	4.38	—	6.4[illegible]
Paulișŭ	4 51	—	7.00
Radna-Lipova	5 10	—	7.23
Conopŭ	5.38	—	7.51
Bêrzova	5.57	—	8.10
Soborșin	6.42	—	5.58
Zam	7 14	—	9.28
Gurasada	7.43	—	9.56
Ilia	8 01	—	10.17
Branicĭca	8.21	—	10.38
Deva	8.47	—	11.05
Simeria (Piski)	9.05	—	11.23
Orăștiă	10 10	—	12.24
Șibotŭ	10.43	—	12.5[illegible]
Vințulŭ de josŭ	11.04	—	1.22
Alba-Iulia	11.19	—	1.40
Teiușŭ	12 05	—	2.[illegible]4

Aradŭ-Timișóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne
Aradŭ	6.00	12.55	8.25
Aradulŭ nou	6.25	1.21	8.36
Németh-Ságh	6.50	1.46	8.54
Vinga	7.19	2 18	9.13
Orczifalva	7.38	2.36	9.25
Merczifalva	7.56	2.53	9 36
Timișóra	8 42	3.40	10 [illegible]6

Simeria (Piski) Petroșenĭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Simeria	6 30	11.50	2.23
Streiu	7 05	12.27	3.00
Hațegŭ	7 53	1 19	3.49
Pui	8.[illegible]6	2.10	4.4[illegible]
Crivadia	9 33	2.57	5.28
Banița	10.11	3.35	6.07
Petroșenĭ	10.43	4.04	6.[illegible]9

Timișóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timișóra	6.07	12.25	5 00
Merczifalva	6.40	1.16	5.50
Orczifalva	6.51	1.34	6.07
Vinga	7.08	2.04	6.32
Németh-Ságh	7.23	2.25	6 53
Aradulŭ nou	7.40	2.54	7.24
Aradŭ	7.50	3 10	7.40

Petroșenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de pers.
Petroșenĭ	6 49	9 33	5.28
Banița	7.27	10.14	6.0[illegible]
Crivadia	8.06	10 54	6.45
Pui	8.50	11 37	7.[illegible]5
Hațegŭ	9.31	12.17	8 02
Streiu	10.16	12 58	8.44
Simeria	10.53	1.35	9.15

Tipografia ALEXI, Brașovŭ.